

UNA ALTRA AMÈRICA LLATINA ÉS POSSIBLE

CLAUDIA KOROL

Buenos Aires, Argentina

Una altra Amèrica Llatina (AL) és possible, podria ser una consigna que recuperi una aspiració, un somni, una utopia; però també pot ser el títol d'un programa d'acció que no iniciem avui, que està en marxa, i que parteix del reconeixement de nosaltres mateixos, de la nostra cultura, de la nostra identitat, de les nostres potencialitats, de la nostra història, de les nostres creacions.

Des de l'arrel

AL és, com a tal, com a «llatina», resultat d'una successió d'invasions i genocidis que va instaurar a sang i foc el capitalisme, entès no sols com a projecte econòmic, sinó com a cultura de dominació. En fer-se «llatina», va negar el seu ser inca, maputxe, maia, kuna, misquita, coya, tojolabal... Reconèixer aquest segell de naixement, obliga a pensar que una AL que sigui una altra, requereix mirar més avall de la terra que trepitgem, fins a visualitzar les arrels que van pretendre suprimir. Mirar els rius de sang que reguen la nostra identitat. Escoltar les diferents formes d'anomenar el blat de moro, el sol, la lluna, l'amor. Recuperar el lloc de les cultures resistents, que encara continuen lluitant per la seva existència, com a part fundacional d'aquesta Amèrica.

Em refereixo com a primer pas, al respecte per les llengües, per les històries, per les cosmovisions dels pobles originaris; i una passa més enllà, establir el diàleg necessari per a una trobada dels nostres pobles, que no impliqui submissió, subordinació, sinó la possibilitat d'establir els desafiaments comuns a tots els oprimits del Continent.

La unitat antiimperialista de la Nostra Amèrica

Un programa possible per a una altra Amèrica Llatina, requereix comprendre que el projecte neoliberal pretén que avancem en un tipus de fragmentació que ens presenta com una suma de regions econòmiques (MERCOSUR, Regió Andina, etc), que serien totes al seu torn tutelades pels EUA, en el marc de l'ALCA.

Enfront d'aquest programa que ens fragmenta, urgeix rescatar col·lectivament el somni martinista de la Nostra Amèrica, el programa bolivià que deia que Pàtria és Amèrica, el projecte continental de Guevara.

AL és un continent amb història, amb memòria. Les lliçons que neixen de les gestes emancipatòries de

Bolívar, de Sant Martí, d'Artigas, de Sandino, de Farabundo Martí, de José Martí, no són part d'un passat a glorificar, sinó d'un present a construir: la unitat d'AL. Unitat com a projecte antiimperialista, que al seu torn reconegui la diversitat d'històries, d'experiències i d'identitats que l'habiten. Que sàpiga tocar la clau d'allò nacional, com a part d'una simfonia continental.

Unitat que requereix identificar l'imperialisme nord-americà (concepte que han volgut posar en desús, però que la brutalitat de la dominació i de la política guerrera dels seus governs reinstal·len una i altra vegada) com a enemic de la humanitat. No es tracta d'una consigna. Es tracta de conèixer els elements amb què s'exerceix la dominació: el FMI, el Banc Mundial, la militarització, el projecte del TLC, el Pla Colòmbia, el Pla Puebla Panamà, el bloqueig a Cuba, i quan els és necessari, la guerra i la invasió.

És imprescindible prendre consciència de la barbàrie civilitzadora a la qual empenyen a tota la humanitat les polítiques imperialistes, i establir un pla d'acció comuna dels pobles d'AL contra la guerra, el militarisme, l'ALCA, i les distintes formes de dominació politicocultural en curs. Un pla llatinoamericà de resistència, que estengui també llaços cap als llatinoamericans i tercermundistes que habiten «en les entranyes del monstre», i cap a totes les forces polítiques i socials que emergeixen en el món, desafiant la lògica d'una globalització que es fa sobre la base de l'extermini de pobles complets.

Creure possible el que és necessari. Realitzar el que és possible

És possible, en temps de fragmentació, construir una proposta d'aquest tipus? No sols és possible, sinó que ja s'hi estan fent esforços. El Fòrum Social Mundial ja ha fet la seva tercera trobada en aquest Continent. No és una casualitat, sinó el producte de l'acumulació de resistències i de recerques realitzades. A AL hi ha articulacions polítiques, socials i culturals dels moviments populars. Enfortir aquests espais amb accions comunes que construeixin identitat, resistències i alternatives és un camí cap al nostre mutu reconeixement.

El 1973 el cop d'estat de Xile va inaugurar un temps de reflux dels moviments populars a AL. El terrorisme d'Estat a cada país, finançat i assessorat per les

polítiques nord-americanes, va realitzar un veritable genocidi, només comparable amb l'extermini que va obrir pas a la «conquesta» d'Amèrica, a fi d'instaurar el «nou ordre mundial» del neoliberalisme.

Però aquesta etapa comença a revertir-se. Les polítiques neoliberals han portat els nostres pobles a un estat de desesperació i cansament, que es reverteix en crisi de governabilitat, i en l'oportunitat d'assajar propostes alternatives. Podem analitzar, en aquesta perspectiva, la potencialitat dels moviments populars que van inaugurar l'enfrontament al TLC des dels confins de la Selva Lacandona, dels que van portar Lula al govern del Brasil, dels qui sostenen una perspectiva socialista a Cuba, o dels que van derrotar el cop imperialista contra Chávez a Veneçuela. Podem sentir aquesta força en les batalles que du a terme el moviment popular a Bolívia, a Equador, a Argentina, a Colòmbia, a Centre Amèrica. És una responsabilitat i un desafiament per aquests moviments sostenir el rumb del projecte alternatiu, a partir de la intensa mobilització i el creixement de les seves forces en la base social, agredida i colpejada per dècades de neoliberalisme.

La batalla cultural

El reconeixement d'aquest fet va requerir superar la derrota produïda per les dictadures, i també exercir camins de reconstrucció dels moviments populars, d'exercici de la seva autonomia, de recreació d'un pensament revolucionari, que no fos tributari de les mirades eurocèntriques o de les imposicions que sorgeixen de l'hegemonia conservadora mundial, sinó que, recollint les diferents vessants teòriques i culturals del Continent, anés elaborant un camí propi, que integrés de manera sistemàtica les experiències produïdes en la resistència cultural, política i social a totes les formes d'explotació i dominació.

Un desafiament perquè una altra AL sigui possible, és aportar a la creació d'una cultura llatinoamericana els valors de la qual, idees, pensaments, símbols, siguin oposats als de la cultura que sosté i reproduïx la dominació capitalista. La sistematització de les experiències dels moviments populars, com a camí per al desplegament del pensament crític, revolucionari, per a la creació teòrica col·lectiva, per a la forja dels moviments populars com a intel·lectuals col·lectius, per a la formació política i ideològica d'una nova generació d'intel·lectuals orgànics, és part dels desafiaments a assumir en què l'educació popular pot auxiliar-nos, en diàleg amb el pensament social, amb les cultures originàries, amb les aportacions que provenen del feminisme, i d'altres recerques emancipadores.

Creant poder popular

Aquests nous pensaments i pràctiques, aniran forjant de manera col·lectiva els projectes de poder popular, de creació d'autonomia, d'acumulació d'experiències de confrontació amb els opressors. Aprenent a ocupar les terres per fer-les treballar, com fa el MST del Brasil, aprenent a ocupar les empreses per fer-les produir sense patrons, com els treballadors de fàbriques recuperades a Argentina, aprenent a ocupar les consciències i els sentiments amb somnis que mereixin ser viscuts i no amb propagandes que estimulen el consumisme i l'alienació, com fan els zapatistes, aprenent a transformar la memòria en foc ardent, com les Madres de la Plaza de Mayo, aprenent la lluita de la dignitat contra els diners, que realitza quotidianament el poble cubà. Espais de poder popular, que multipliquen l'experiència en què s'assaja, com en un gegantí laboratori, la possibilitat d'una nova societat.

Un projecte que enfronti tota l'opressió

Les batalles anticapitalistes necessiten reunir les demandes econòmiques i socials pel treball, l'habitatge, la terra, l'educació, la salut, amb les batalles contra totes les opressions. És necessari que les demandes de gènere, que la lluita contra les discriminacions per l'opció sexual, religiosa, per raons ètniques, que les denúncies dels ecologistes, siguin part -i no secundària- d'un programa que permeti unir en un bloc politicosocial els qui pateixen diferents opressions, i al mateix temps anar creant en els moviments populars noves relacions, construïdes sobre la base de l'humanisme, del respecte, de la tendresa, de la solidaritat. Relacions que comencin a anticipar, en les nostres experiències de poder popular, de forja d'autonomia i autoconsciència, el tipus de societat pel qual lluitem.

L'opció pel socialisme

L'opció pel socialisme sembla la perspectiva necessària a construir com a projecte civilitzador, en l'imaginari de milions de víctimes del capitalisme. L'opció pel socialisme no pot ser, en cap cas, la repetició de models o dogmes; sinó constituir en la perspectiva mariateguiana, creació heroica dels pobles; o des de la mirada de la teologia de l'alliberament, la realització de l'opció pels pobres.

Opció pels oprimits. Experiència emancipatòria. Creació d'homes nous i dones noves. Memòria dels caiguts que fertilitza la nostra creació. Sense perdre mai la tendresa, com ens demanava el Che, florint en rebel·lions pel Continent que diu, que anuncia, que creu, que una altra Amèrica Llatina és possible.

